

Tara Noastră

FONDATOR: OCTAVIAN GOGA

ANUL VII

Nr. 14

4

APRILIE

1926

In acest număr: Praznicul Învierii de Nicolae, episcop al Clujului; Rugăciune, poezie de D. Ciurezu; Biruința noastră de Alexandra Hodoș; Scrisori din București: Societatea românească de P. Nemoianu; Agonie, poezie de Ecaterina Pitiș; A învățat... de Teodor Lazăr; O faptă bună de Septimiu Popa; Cartea neagră de Sebastian Stanca; Politica partidului național, spicuri dintr'un memoriu de I. B.; Gazeta Rimată: Săptămâna patimilor de Apostolul Nicu; Insemnări: Trădare?; Răfuielele postume; O precizare; Tovărășia desfăcută; „Cosinzeana“ Bibliografie, etc., etc.

623

CLUJ

REDACȚIA ȘI ADMINISTRATIA: PIATA CUZA VODĂ No. 16

Un exemplar 10 Lei

623

Țara Noastră

Praznicul Învierii

— Pastorală —

„Iar seara târziu într'una a Sâmbetelor, venit-a Maria Magdalena și cealaltă Marie să vadă mormântul Domnului. Atunci îngerul, a zis femeilor: „Nu vă temeți, nu este aici, s'a sculat cum a zis“.

Mateiu c. 28, v. 1—5—6.

Cu glas de arhanghel, îngerul Domnului a strigat femeilor, cari au venit să vadă mormântul: „Nu vă temeți“, întocmai cum a vestit altădată păstorilor simpli și nevinovați, bucuria neamurilor.

Nu vă temeți, căci azi vi se vestește vouă o taină plină de mângâiere, ca să binecuvântăm și preamărim pe Dumnezeu, pentru acest nou dar, de care ne-a învrednicit și făcut părtași, darul învierii Celui-ce s'a jertfit pe Sine pentru noi și pentru mântuirea noastră.

Deși femeile cucernice știau din învățătura lui Isus, că are să învie a treia zi din morți, când au auzit glasul îngerului: „S'a sculat, veniți și vedeți locul unde a zăcut Domnul“, s'au cutremurat și deodată le-a cuprins pe ele frică și bucurie mare.

Când vă vestesc deci, iubitorilor, în ziua sfintelor Paști învierea Domnului, învierea Mântuitorului smerit și blând, care atât de mult a osândit deșertăciunile lumii păgâne, nu pot să nu vă aduc aminte de cuvintele Psalmistului: „Să slujiți Domnului cu frică și să vă bucurați lui cu cutremur“ Ps. 2, st. 9.

Mult grăitoare sunt aceste cuvinte, pentru că prin ele ni-se arată calea care duce la fericire, la mulțumire, la viață, deoarece toți cei ce stau în slujba Domnului cu frică, stau și cu cinste, și cei ce se bucură cu cutremur nu pot fi nici prea îndrăzneți, nici prea încrezuți în puterile lor, nu pot fi nici asupritori, nici invidioși, nici îngâmfați și nici

semeți, ci alegând calea ce a pregătit Domnul aleșilor săi, vor urma cu sfințenie învățăturile Mântuitorului, cuprinse în Evanghelia și în scrierile sfinților Apostoli, ca tot atâtea izvoare de apă vie și răcoritoare pentru sufletul creștinului iubitor de Dumnezeu și temător de păcat.

Frica împreună cu bucurie sunt comori sufletești. Una nu ne lasă să ne sumețim, cealaltă ne îndeamnă să facem binele, să păzim legile și poruncile, ca să avem totdeauna conștiința liniștită și împăcată. Omul împăcat cu Dumnezeu și cu deaproapele său, înoată în fericire, trăiește în liniște și pace, acest dar dumnezeesc îi alină orice suferință ce ar veni asupra lui și a celor mai deaproape ai săi. A fost voia Tatălui ceresc, ca viața, moartea și mai ales învierea lui Christos să ne osândească și să ne înalțe.

Să ne osândească pentru păcatele noastre, și să ne scoale din morți și să dea viață adevărată acelor cari au murit păcatului și s'au îndreptat spre viața cea adevărată, sau după evanghelistul Luca c. 2. v. 35, „*Spre căderea unora și pe sculara multora*“...

Bucurați-vă deci toți cei ce ați trăit creștinește, toți câți v'ați mărturisit, câți v'ați împărtășit cu trupul și sângele Mântuitorului, câți duceți viață creștinească, „și aceasta e viața cea adevărată, să Te cunoască pe Tine unul, adevăratul Dumnezeu și pre care a trimis, pe Isus Christos“ (Ioan c. 17, v. 3).

Bucurați-vă cei împodobiți cu curățenia sufletului și bogăția minții adevărate, căci numai acestea vă pot da fericire.

Bucurați-vă, văzând spor în averea și în cinstea deaproapelui vostru.

Bucurați-vă, când înțelegeți și auziți, că Biserica noastră dreptmăritoare s'a înălțat la rangul de Patriarhie, când vedeți și auziți înălțându-se spre cerul senin catedrale și biserici în orașe, unde legea noastră era huiduită și batjocorită, unde fiii neamului nostru erau numai tolerați și supravegheați la tot pasul.

Bucurați-vă, când vedeți că învățații neamului nostru merg din oraș în oraș și propovăduiesc lumina, împrăștle întunerecul, care și-a făcut cu b în sufletul poporului nostru țnut în lanțurile robiei întunerecului, ca să nu vadă și să nu înțeleagă, care e chemarea lui sfântă pe acest pământ, udat de sângele strămoșilor lui și stropit cu lacrimile celor ce lucrau pământul, fără să se bucure de roadele lui.

Bucurați-vă toți cei ce ați înviat și aveți viață adevărată, ca să putem spune cu apostolul: „De aceea frații mei, câte sunt adevărate, câte sunt cinstite, câte sunt drepte, câte sunt curate, câte sunt de bună laudă, toate să le gândiți întru Isus Christos“. (Filipeni c. 4, v. 8).

În acelaș timp, iubiților, se cade să ne și întristăm, când vedem că întunerecul și neștiința mai stăpânește în satele noastre, să ne mâhnim când vedem bisericile goale și birturile pline de oameni neînțelegători și neștiutori. Întristați-vă, când vedeți că se mai găsesc creștini și credincioși, cari se lasă amăgiți de prooroci mincinoși, cari le spun că am îndreptat calendarul după papistași, câtă vreme biserica n'a făcut decât o îndreptare care trebuia să se facă, căci aceasta o cerea lumina și știința și o cerea timpul astronomic, o cerea însuși soarele, care ne dă căldură și viață.

În pastorală sfântului Sinod, pe care v'am trimis-o încă în luna lui August 1924, — iscălită de 18 Arhieri, Mitropoliți și Episcopi ai Bisericii ortodoxe, vă arătasem pe larg cari au fost îndenmirile puternice, de a aduce numărul zilelor de peste an în congrăsuire cu răsăritul soarelui, — și atunci vi s'a spus, că nu s'au schimbat nici posturile, nici praznicile, nici sărbătorile, nici pascălia care stătoarește zilele Paștilor, așa cum a fost statorită de Sinodul dela Niceea. Vă ceream să nu se clătească sufletele voastre, căci am potrivit anul calendarului cu anul ceriului, ca să nu ajungem peste alte câteva sute de ani, ca să ne arate primăvara în vară, vara în toamnă, toamna în iarnă și iarna în primăvară. Și suntem veseli, că toată suflarea ne-a înțeles și ne-a aprobat, afară de un colț neînsemnat al eparhiei, care stă sub influența rutenilor, și alt colț sub influența berbecarilor plățiți de evrei ca să facă tuiburare în popor. Se poate oare ca acești berbecari să aibă mai multă dragoste cătră poporul nostru iubit, decât noi cei ce muncim și ostenim ziua și noaptea, din straja dimineții până în noapte, ca să îl scoatem din robia întunerecului, și din robia economică, în care a gemut sute de ani — stăruind să-l vedem domn și stăpân pe plaiurile scumpei noastre patrii?

Se poate oare ca acești nelegiuți, străini de neam, de lege și de biserică, să vă povățuiască pe calea adevărului, iar cei ce sunt în stare să-și pună și viața pentru popor, să nu fie ascultați? Iată deci de ce vă chemăm la înviere, de ce vă strigăm: *să ne curățim simțirile și să vedem pe Hristos strălucind.*

Intristați-vă, iubitorilor, când vedeți frați învrăjbiți, băgați în judecăți, că se mistuie averea rămasă de părinți cu cheltuieli fără de rost și folos.

Intristați-vă când vedeți cum străinii trăiesc în belșug din meseriile lor, și noi nu dăm băiețașii noștri nici la carte, nici la meserii, ca să fim tot noi cei ce dăm dare și tribut la alții.

Intristați-vă când românii noștri nu se înțeleg, și mai bucuroși dau mâna cu dușmanul de ieri și de mâine, decât să se împace frate cu frate și să punem stăpânire și pe orașele cari până ieri au fost Golgotha românilor.

O greșală mai mare, un păcat mai nelertat, o crimă mai monstruoasă nu se poate, decât desbinarea între fiii aceluiaș neam, de acelaș sânge și de aceeași limbă, ca din desbinarea lor să profite străinul, și să ne încalce iar, să ne pună limba în cătuși și sufletul în obezi.

Ne-a dăruit Dumnezeu cu o țară frumoasă și bogată și liberă, dar durere, și azi mai auzim cuvinte de ocară, care aseamănă starea libertății de azi cu starea de ieri a robiei, la fel cum au grăit evreii altădată în pustie murmurând împotriva lui Moise: „Mai bine am fi murit bătuți de Dumnezeu Domnul în pământul Egiptului, când ședeam la căldările noastre cele de carne și mâncam pâine de ne săturam, decât ne-ți adus în pustia această, ca să moară toată adunarea de foame.” (Egipt c. 16, st. 3).

S'au certat frați și nu le mai place lor, dupăcum spune un scriitor

bisericesc... împărăția îngerească, care dă lui Dumnezeu mărire și oamenilor pace.

Orbiți de un dor nedrept, de a se înălța unii peste alții, nu se mulțumesc cu libertățile, vreau mărire ca să se împlinească cuvântul Scripturii : „Calea păcii n'au cunoscut și păcat și nefericire în căile lor“ (Ps. 29 v. 5). Din pricina aceasta, a abaterii dela legile dumnezești, dureri mari s'au abătut asupra poporului nostru, chiar în ajunul Crăciunului. Părți întregi din Ardealul mândru și frumos au fost prefăcute în o mare de jale. Sloii de ghiață au dus poduri, unelte, vite și pierzare în vieți de om.

Luni dearândul poporul nostru dela munte a fost amenințat să moară de foame, nu a umblat nici poșta nici trenul și oamenii se uitau cu mâinile încrucișate cum li se prăpădește avutul.

Prăpădul e pricinuit în mare parte și din devastările și nimicirea pădurilor. S'au tăiat arbori de sute de ani și nu s'a mai plantat nimic, întocmai ca în Palestina de azi, deșartă și pustie, care a fost cândva bogatul Canaan, dar a devenit țară săracă din pricina devastării pădurilor.

Relele acestea, cari bântuie sunt în legătură cu întunerecul, care s'a revărsat și care trebuie alungat prin reînvierea noastră după pilda Mântuitorului.

Teama se va preface în bucurie, când vom asculta învățăturile Mântuitorului, când îl vom ținea pe Isus Christos în noi și aproape de noi în toate zilele vieții noastre.

Când vom ierta toate pentru înviere, când ne vom îmbrățișa unii pe alții, ca să se cunoască că suntem fiii luminei.

Dorind acest dar de sus tuturor fiilor mei sufletești. Acestuia slavă și acum și în ziua veacului, amin. (Ioan C. 3. v. 17).

*NICOLAE
Episcop al Clujului*

RUGĂCIUNE

Eu cred în Tine, Doamne,
cred,
cum cred și'n vânt
și'n apă
și'n pământ,
și'n toate câte sânt
spre lauda puterniciei Tale.

Eu cred în Tine, Doamne,
cred,
cum au crezut părinții mei,
plugari-aceia simplii, grei,
cu chipul ars, posac, clăpâng,
mereu aduși peste-un corman de plug,
mereu robiți de-al țarinii belșug.

Plugari-aceia ce-au crescut pe câmp
cu gușterii, cu fluturii, cu viermii,
cu ochii plini de-adâncurile vremii.

Eu cred în Tine, Doamne,
cred,
cum cred și'n firul de cicoare
cum cred și'n vânt
și'n apă
și'n pământ
și'n toate câte sânt
spre lauda puterniciei Tale...

D. CIUREZU

Biruința noastră

În aprecierea tuturor cugetelor oneste, cari n'au fost năpădite de buruiana rea a patimei politice, venirea la cârma țării a guvernului prezidat de dl general Averescu însemnează un triumf al voinței conștiinței îndreptată spre o țintă precisă, față de gălăgia neputincioasă ale unor opintiri prefăcute. Însemnează biruința unității de acțiune împotriva ezitărilor sterile.

Avem dreptul, deci, să încreștăm pe scutul nostru de războinici ai unor credințe câștigul sufletesc smuls în focul luptei, pe seama tuturor. Taina desnodământului favorabil nouă nu e greu de deslegat. Ori de câteori se vor găsi, față în față, posibilitățile de realizare ale unei forțe unitare, cu tendințele divergente ale unor grupări disparate, pe cari numai solidaritatea aceluiaș dușmănie le adună laolaltă, rezultatul va fi acelaș. Sămânța urei n'a rodit niciodată bucurie.

Nici în clipa cea mai hotărâtoare pentru ele, cele două partide de opoziție, întovărășite pentru o campanie de răsturnare nu și pentru o operă constructivă, n'au izbutit să găsească mult căutata formulă a unei conlucrări viitoare. Toate vorbele mari risipite pela răspântii, toate făgăduielile împărțite cu dărnicie în atmosfera încărcată a întruniri'or publice, toate amenințările și toate injuriile, toate s'au dovedit neputincioase, în ziua când misiunea grea a guvernării cerea la cârmă o mână pricepută și sigură.

Partidul țărănesc, căruia i s'a interzis să treacă dincoace de Predeal alăta vreme cât a stat la tocmeală cu presupusul partid național din Ardeal, în avântul său spre culmile puterii s'a pomenit, dintr'odată, bătând numai dintr'o aripă. El nu putea să revendice, în niciun caz, dreptul de a conduce singur țara, câtă vreme nu avea niciun fel de organizare într'o întreagă provincie românească. Acest defect de echilibru, pe care abia acum caută să și-l tămăduiască îl făceau impropriu pentru o guvernare redusă la propriile sale forțe. Cu așa zisul partid național, lucrurile stăteau și mai rău. Printr'o repetare îndărătnică de erori grosolane, această anacronică grupare provincială, cu toate recentele sale anexe, se compromisese iremediabil. Ar fi de prisos să recapitulăm încă odată cunoscuta odiseie, începând dela

guvernarea prin procură a dlui Alexandru Vaïda, cu d. Ciceo Pop în capul băncii ministeriale până la ultima tragere pe sfoară operată, în timpul consultărilor Suveranului, asupra partidului național.

Noi am luat asupra noastră dintru început însărcinarea de a scoate la iveală aceste greșeli. Dela cel dintâi pas pe care l'am făcut cu *Tara Noastră* ne-a ieșit în cale inspirația nefericită a dlui Iuliu Maniu, acest perpetuu și incurabil abinent, care închipuindu-și că poate monopoliza, cu puțințica-i cerebralitate, întreaga viață politică a Ardealului, se decisese să boicoteze, dimpreună cu partidul său, încoronarea dela Alba-Iulia.

Au urmat apoi urletele împotriva Constituției liberale, cu tribombele dlui Aurel Dobrescu instalate în sala „Dacia”, cu tulumbele pompierilor îndreptate asupra redingotei dlui Alexandru Vaïda și cu aromitoarea revărsare de gaze asfixiante, transmisă prin eprubete speciale de cucernicul călugăr Dumitru Man din Gherla. Triviala gălăgie s'a împărșiat mai repede decât se așteptau chiar și aceia cari au zeflemisit-o.

În fine, peste toată legiuirea Parlamentului trecut, începând cu Constituția și sfârșind cu reforme administrativă, rămășița partidului național ar fi vrut să facă *tabula rasa* cu buretele revoluționar al dlui Romul Boilă.

Greșelile de tactică, săvârșite de acest simulacru de partid național în lupta sa pentru dobândirea puterii, ne-au atras și nouă luarea aminte, în măsura în care ele deveneau păgubitoare pentru interesul general. Aci intrăm în lungul roman al pertractărilor, împărțit pe capitole și distribuit pe rând, cu fascicula, tuturor amatorilor de lecturi amuzante. N'a fost partid politic, dela Nistru până la Tisa, cu care fostul președinte al Consiliului dirigent, urmărind întregirea lipsurilor teritoriale ale ambițiilor sale de a ne governa, să nu fi încercat o învoială. Și, iarăș, n'a fost partid pe întinsul aceluiaș teritoriu, în tabăra căruia să nu fi rămas, pe urma atâtor târguiei, un penibil simțământ de decepție.

Soarta partidului național poate să pară multora tragică. Sunt și dintre aceia, cari se arată plini de compătimire pentru nenorocirile îndurate de el până acum. Pieirea lui se va îndeplini însă, ca o prevestire biblică, prin sine însuș...

În asemenea împrejurări biruința partidului poporului ia caracterul unei necesități de stat. Au triumfat toate principiile mari, în jurul cărora urmează să se consolideze de-acum înainte toate temeiurile vieții noastre obștești, în cadrele României întregite. A triumfat *ideia națională*, cu toate prerogativele ei creatoare; a triumfat *spiritul de unitate organică* împotriva tendințelor regionaliste, a triumfat *noțiunea de ordine*, fără de care suntem la discreția oricăror curențe distrugătoare, și a triumfat *principiul autorității*, la adăpostul căruia trebuie să se desfășoare orice activitate colectivă serioasă.

Demagogia, firește, se va svârcoli înainte, încercând o răscolire oarbă a pasiunilor populare. Ne vom pricepe, însă, s'o stăvilim. Ar fi păcat să ne oprim la mijlocul drumului...

ALEXANDRU HODOȘ

Scrisori din București

— Societatea românească —

Dacă, fără îndoială Capitala noastră ajunge în inferioritate prin comparația din punct de vedere exterior cu orașele din noile provincii, ea câștigă enorm prin asemănarea sub raport social. Dar vizitatorii grăbiți nu au răgazul să facă analize sociale și astfel, părțile bune ale Capitalei aproape nici nu se discută. Aceasta constituie un motiv în plus pentru noi de a stăruii ceva mai mult în direcția socială. Bineînțeles aprecierile noastre se vor restrânge exclusiv la pătura urbană, și deoparte și de alta a Carpaților.

După experiența de șapte ani încheiați, toată lumea s'a convins că „imperiul“ românesc, în noile provincii, nu ne-a integrat și sub raportul vieții materiale. Mai mult decât atât! Pe măsură ce vremea trece, începem să vedem tot mai clar, că integrarea elementului românesc nici din punct de vedere politic nu este desăvârșită. Până mai de curând ni-se părea, că integrarea politică însemnează numai puterea de a comanda — noțiunea „imperiului“ din dreptul roman — instituirea funcționari de naționalitate română, etc. Abia experiențele guvernării ne-au deschis ochii asupra faptului, că într'o colectivitate modernă puterea de a comanda este în funcție de multe alte forțe, printre cari locul cel dintâi îl ocupă puterea economică, ce nouă ne lipsește. În viața materială a noilor provincii, calitatea de român constituie un mare cusur, o piedecă ce îți închide toate porțile. Modestelor tendințe de validitate, manifestate de elementul românesc, în viața economică li-se opun rosturi bine încheiate de decenii și uneori de veacuri, ale altora. De aci stăruința atât de consecventă care cere statului român, ca înainte de toate să comande sub raport economic, pentruca să putem spune că stăpânim cu adevărat un colț de țară.

În București lucrurile stau cu totul altfel. Nu putem zice că am avea de înregistrat un organism social ideal, dar, în orice caz, unul cu mult mai bun. Grație evoluției libere din ultima jumătate de veac, colectivitatea românească de aci nu mai prezintă uniformitatea primi-

tivă din nouile provincii. O diferențiere din cele mai variate, alimentată și din afară de un îndelung regim centralizator, face ca elementul românesc să fie reprezentat pe întreaga scară socială, dela treapta cea mai de sus. Unirea nouilor provincii, ca și reforma agrară își vor avea și ele repercusiunea lor. Cea dintâi va mări sursa de alimentare exterioară a Capitalei, iar cea de a doua va produce o însemnată schimbare pe loc; prin exproprierea radicală a pământului, o întreagă și însemnată pătură își va pierde definitiv contactul cu viața rurală, adoptând normele unei noi concepții de viață: se va atașa la tradiția urbană.

Potrivit acestei structuri, viața Capitalei decurge într'un făgaș necunoscut ardelenilor. Aici avem de a face cu o societate românească animată de tendințe mai avansate decât în Ardeal. De unde acolo predomină exigențele de ordin național, aici chestiunea se inversează. Integrarea națională fiind completă, Capitala râvnește mai mult după o înțeleaptă politică socială. În ce privește pe indivizi, în lupta lor pentru existență ei nu întâlnesc niciun fel de obstacole artificiale, create și întreținute de regimuri ostile, ca în Ardeal.

Diferența structurii sociale face ca și traiul indivizilor să difere. În București, intelectualii români nu sunt neapărat condamnați ai soartei ca în Ardeal; calitatea de român este un avantaj comun al tuturor, iar nu o pacoste. Indivizii profită și înfruntă, deopotrivă, avantajile și inconvenientele liberei concurențe. Calitatea de român nu implică idei preconceptuate. Încă nu mi-a fost dat să aud că cineva a fost evitat de alți români, pe motivul că streinul ar fi mai priceput. O colectivitate care a trăit o viață liberă națională găsește foarte firesc ca pe propriii săi fii să-i considere drept cel mai capabili.

În Ardeal, românul nici astăzi nu se bucură de considerația cuvenită a consăngenilor săi. Câți doctori nu se plâng, pe drept cuvânt, că pacientul român mai bucuros se duce la medicul sas, nu din motivul că ar fi realmente mai învățat, ci fiindcă necunoașterea condițiilor în care a crescut și a fost educat îi inspiră un mare respect! La fel s'ar putea plânge și avocații. În cercurile economice este notorie părerea, că avocatul român ar fi incapabil să pledeze și să conducă un proces comercial. Accentuăm, că această părere nu o au streinii, ci noi, românii.

În București nu există asemenea prejudecăți! Calitatea de român nu însemnează inferioritate, ci condiții relativ egale pentru toți, secundate de consecințele, și bune și rele, ale liberei concurențe. Aci zace secretul, că mai toți ardelenii stabiliți în București, înainte și după unire, au ajuns la o stare materială la care nici în vis nu puteau râvni în Ardeal.

P. NEMOIANU

A înviat...

Nimănui, nici-un rău n'a făcut...

Venind în lume, a aprins făclia adevărului. De pe ochii oamenilor voia să înlătore ceața, ca să poată vedea această făclie luminoasă. Din calea propășirii voia să înlătore cel dintâi obstacol. El voia ca toți oamenii să fie fericiți.

Vreme de trei ani a străbătut orașele și satele, vestind învățături, pe cari nimeni nu le vestise până atunci. Insetați de adevăr, oamenii ascultau aceste învățături în convingerea, că nu sunt numai învățături omenești, ci și o solie a cerului.

Era solia sfântă a libertății, care avea să zbrobească lanțurile ce țineau legate aripile sufletului omenească, ca să nu-și poată lua sborul către înălțimi. Cel venit din cer, a înfrățit cerul cu pământul. A învățat pe oameni, că și cu picioarele împântate în pământ se pot ridica spre cele mai mari înălțimi ale idealului. Le-a arătat, că fericirea nu e un vis irealizabil.

În același timp a vindecat multe rane trupești și sufletești. Multe lacrimi el le-a înlocuit cu zâmbetul fericirii. În multe inimi el a vărsat balsamul mângâierii. Dela marginea prăpăstiei pe mulți i-a scăpat, îndreptându-i pe cărările vieții... A proclamat conștiința demnității omenești, ca pe singurul leac ce avea să vindece toate ranele sufletului.

Vreme de trei ani, l-au urmat o mulțime de oameni, de toate stările sociale. Pătrunși de același ideal, cu privirile îndreptate către același cer, ei se simțeau fericiți chiar și numai rostind numele lui. Când în cel de-al treilea an al activității sale și-a făcut intrarea în Ierusalim, l-au primit ca pe-un împărat biruitor, poate, fără să-și dea seamă, că el într'adevăr a câștigat cel mai cumplit războiu. În cei trei ani ai predicării, el a clătinat temelile minciunii și ale urii. Eternul adevăr și eterna iubire aveau să-și facă drum spre toate sufletele omenești.

Atunci s'au cutremurat stăpânii întunericului. Minciuna și ura au pornit războiu împotriva adevărului și a iubirii. Aceia, cari fericirea lor și-au clădit-o pe temelii nefericirii altora, au sunat alarma.

Și cel nevinovat a fost dat judecății... L-au învinuit cu fapte pe cari nu le-a săvârșit, i-au atribuit cuvinte pe cari nu le-a rostit niciodată. Multe mărturii mincinoase au adus asupra lui.

Nu s'a găsit nimeni, care să spună și vre-un cuvânt bun despre el. Aceia, cari vreme de trei ani s'au adăpat la isvorul cel pururea limpede al învățăturilor lui, cari în acest timp s'au împărțășit de nenumăratele lui bine-faceri, cari cu puțin înainte i-au făcut o primire triumfală, acum se împărțiră în două tabere.

Cea dintâi, mai puțin numeroasă, privea din umbră, dela distanță, cum se desfășoară cea mai dureroasă tragedie.

Cea de-a doua, se alăturase la ceata dușmanilor lui. Muiți dintre admiratorii lui de mai nainte, acum îi cereau moartea.

Pilat, judecătorul, n'a găsit nici-o vină întrînsul. El singur voia să săvârșească un act de dreptate, eliberându-l.

Zadarnică încercare! Cei cari l-au dat judecății, nu dreptatea o cereau, ci moartea lui. Și cel nevinovat a fost dat morții.

A murit ca un om...

Învățăturile dumnezeiești, propovăduite vreme de trei ani, și le-a întărit prin vărsarea sângelui său. Trupul i-a fost îngropat în țărână, ca al ori-cărui pământean. La ușa mormântului au pus pază, iar piatra ce acoperia mormântul au pecetluit-o cu peceți.

Acum dușmanii lui dormiau liniștiți. Pe cel care atât de mult le turburase somnul, îl știau mort pentru totdeauna. Aveau convingerea, că el *nu mai există*. Învățăturile vestite vreme de trei ani, și faptele cari întăreau aceste învățături, vor fi îngropate într'un mormânt și mai întunecos ca cel din Ierusalim: în mormântul uitării.

În mormântul acoperit cu piatră și întărit cu pază ei credeau că au îngropat și *adevărul*.

Adevărul însă e veșnic. Adevărul nu moare. Adevărul răsare chiar și din adâncimea celui mai întunecos mormânt.

A răsărit în zorii celei dintâi zile a săptămânii.

Piatra mormântului s'a răsturnat.

Pecețile s'au rupt...

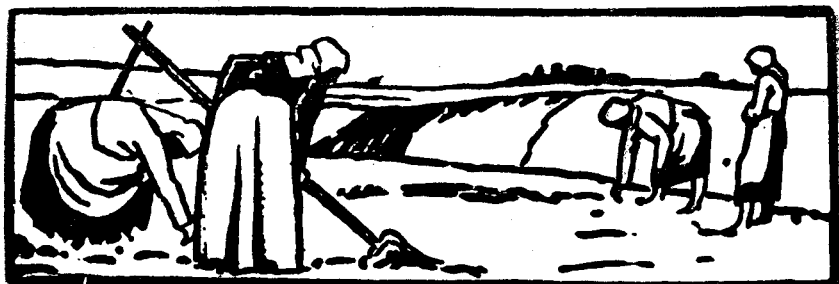
Paznicii au amorțit...

Iar el cu mărire a înviat, dovedind, că cel inexistent există.

Zadarnice au fost de-acum și încercările disperate ale dușmanilor de-a ascunde adevărul pe care nu l-au putut nimici. Calomniile de tot felul și uneltirile lor îndrăznețe s'au isbit de realitatea, că cel ucis pe nedrept a *înviat*! Întunericul s'a risipit, soarele dreptății, al libertății, și al iubirii eterne și-a revărsat razele peste tot pământul.

S'au risipit și dușmanii aceluia, care *a murit ca un om, dar a înviat ca un Dumnezeu!*

TEODOR LAZĂR

O faptă bună

Fac și eu fapte bune, mai ales, când nu mă costă nimic. După fiecare faptă bună îmi saltă inima. Mulțumit cu mine însumi trec vesel printre oameni, zâmbind și gândindu-mă la progresul ce l-am făcut către valea cea pururea verde a lui Iosafat.

Și vedeți, zilele trecute am fost nevoit să-mi distrug o parte a iluziilor de acest fel. Dar să vă povestesc totul dela început.

Intr'o dimineață de Noembrie mă găsiam în fața casei de bilete dela gară. La câțiva pași de mine o fată ca de nouăsprezece ani mă fixa mereu cu privirea. Ei, ce credeți? Am fixat-o și eu, și atunci... m'a salutat cu o ușoară mișcare din cap și cu un zâmbet.

Mi-am scos bilet pentru București și am trecut pe peron. Peste câteva minute a venit și ea. Se învârtia mereu în jurul meu, așa încât aveam impresia că vrea să-mi vorbească. Mie îmi venia s'o scot din încurcătură și să-i adresez vre-un cuvânt. Dar nu-mi aduceam aminte să o cunosc.

Atunci, de ce mi-a zâmbit? Unii oameni zic că femeia zâmbește de obicei din bun senin. Eu cred însă, că zâmbetul femeii își are totdeauna înțelesul lui. Despre aceasta m'am convins în curând.

În tren am găsit un compartiment aproape gol, m'am așezat lângă fereastră, am scos un ziar și m'am apucat de citit. Când trenul s'a pus în mișcare mi-am sucit și o țigară.

Dar n'am ajuns s'o aprind. Deschizându-se ușa compartimentului, își făcu apariția necunoscuta mea prietenă. Veni ață la mine, îmi întinse mâna și îmi dete o „bună dimineață“ însoțită de zâmbetul din gară.

Apoi, roșind puțințel:

— Nu mă cunoști?

— Eu, domnișoară, — îi răspunsei, — te cunosc, de sigur te cunosc... Atâta numai, că ți-am uitat numele. Dar, nu te supăra. Sunt cu cel puțin douăzeci și doi de ani mai mare ca dumneata. De-ași

fi cu douăzeci de ani mai tânăr îți jur, că ți-ași ști numele, chiar și în vis...

— Ar trebui să mă cunoști, — îmi zise iar, — m'am spovedit odată la dumneata...

— Ah, — făcui acum, bătând vesel în palme, — adevărat! A fost în postul Paștilor, la biserica Sfintei Treimi...

— Nu. A fost în postul Crăciunului, la biserica Sfinților Apostoli. Cât sunt de uituci bărbații, când îmbătrânesc! Vei fi uitat de sigur și păcatele mele...

— Aș! Acelea le știu și fără spovedania dumitale... Te-ai uitat în oglindă, ai vorbit... de bine pe prietenele dumitale, te-ai pudrat, ai fost invidioasă. Când nu te-a văzut mamica dumitale ai dat puțin cu roșu pe buze. Și celelalte. Dar de ce nu șezi? Vezi, compartimentul e aproape gol...

— Eu sunt în celălalt compartiment.

— N'are a face. Treci aici, că n'o să te plictisești. Bine înțeles, de cumva nu e mai potrivit compartimentul dumitale pentru alungarea plictiseli...

— Nu, nu, nu, — protestă strângându-și buzele. Dar... vreau să dorm, ori, cel puțin, să dormitez.

— Vrei să visezi, — i-am zis, zâmbindu-i. Ei bine, visuri curate!.. Stătu o clipă pironită locului, apoi, plecându-se până aproape de urechea mea, îmi spuse, aproape în șoptite:

— Vino, te rog, în coridor, că acolo nu e nimeni. Am să-ți spun un lucru mare...

Dar în coridor nu putea să înceapă vorba. Ii tremurau buzele.

— Ei, s'auzim, domnișoară, — o împintenai eu...

— Te rog, — îmi zise, — să fii unchiul meu...

— Bucuros, domnișoară, — făcui, râzând cu hohot. Sunt unchiul dumitale pe veci... E o adevărată plăcere să- fii unchiul unei fete frumoase...

— Ei, lasă complimentele, — mă întrerupse aproape mâniașă, și punându-și mâinile pe umerii mei. Nu-mi arde mie acum de complimente! Necazul meu e cu mult mai mare...

— Ce necaz, pentru numele Sfântului? — o întrebai privindu-o speriat.

Câte un strop mărunț de lacrimi i se ivi în ochi. Așa, cu ochii în lacrimi, îmi întinse un carnet de călătorie.

— Vezi, unchiule, — m'am sculat astă dimineață cu noaptea în cap. Zăpăcită, cum eram (știi, ca toate studentele,) în loc să leu carnetul meu, am luat pe al prietenei mele Elvira. Și n'am băgat de seamă decât după plecarea trenului. Inchipuiește-ți situația mea...

Era să zic și eu ceva, dar ea continuă cu iuțea unui tren express, fără măcar să răsufle:

— Te rog, păstrează carnetul și biletul meu la dumneata. Iar, când va veni conductorul, arată-le. Spune-i, că nepoata dumitale doarme în compartimentul vecin. De-o fi să vină conductorul mai întâi în

compartimentul nostru, eu o să-i strig cu glas pe jumătate, somnoros, fără să-l privesc: biletul meu e la unchiul, în celălalt compartiment...

Voiam măcar acum să-i spun vre-un cuvânt, dar ea se vâri repede în compartimentul ei, și închise ușa.

Rămăs singur, m'am dus și eu în compartimentul meu și m'am așezat lângă fereastră. Dar nu mai numărăm stâlpii de telegraf, ca altădată, nici nu-mi citeam gazeta. Mi-am aprins țigara și m'am dat gândurilor. În minte-mi năvăliră stolurile de amintiri din vremile ce n'o să se mai întoarcă niciodată... Ah, am fost și eu odată student...

Conducătorul sosi, înfârșit. Nu știu, am înroșit, ori îngălbenit. Știu numai, că inima îmi bătea cu putere. Și vedeți, toate merșeră neted, așa cum prevăzuse nepoțica.

După depărtarea conducătorului mi-am deschis zâmbind, gazeta. Eu de obicei nu citesc rubrica „C. F. R.” a gazetelor, dar acum, ochii mi-se opriră asupra unei știri despre decorația dată unui controlor de vagoane.

Ca mușcat de șarpe, scăpai gazeta din mână. Pot să vă asigur, că acum am îngălbenit de-a binelea.

— Ah, controlorul!

Îl vedeam venind cu o falcă în cer și cu una în pământ. În fața ochilor mei se desenau contururile unei scene penibile, un plâns cu sughifuri, un leșin, și câte altele. Sărmana mea nepoțică... O să ajungă la... proces verbal!

— O, nu, — îmi ziceam înfârșit. O să ieau totul asupra mea. O să spun controlorului că eu am fost zăpăcitul care în loc de carnetul nepoțelei am luat carnetul.. altei nepoțele. Și voiu plăti diferență, pedeapsă, tot, tot... Ar fi o lipsă de cavalerism dacă aş proceda altfel!

Dar atunci, mi-se părea că aud o șoaptă venită din altă lume.

— Ar fi trebuit s'o faci adineaori!, amice!

— Așa-i, așa-i. — mi-am zis, desmeticit, prinzându-mi capul cu amândouă mâinile... De ce nu mi-a venit în minte s'o fac asta când s'a prezentat conducătorul?

Ce să-i faci? M'a luat prea repede nepoțica și... m'a zăpăcit... Ah, cu câtă ușurință învârtesc femeile capul... oricărui bărbat!

În minte-mi se desenau acum contururile unor scene și mai penibile. Mă vedeam pe mine însumi la proces verbal, la secție, la parchet... Se va dovedi, că nu sunt adevăratul unchiu al nepoțelei... Brr!

Îmi licărea totuși o rază de speranță. Peste vre'un ceas, nepoțica avea să sosească la destinație. Până atunci, poate, n'o să vie controlorul.

Îmi închideam ochii, și cu ei închiși vedeam licărirea acestei raze. Când s'auzia vreun sgomot prin coridor îi deschideam, apoi îi închideam iarăși...

De-odată, auzii un glas puternic, bărbătesc:

— Domnișoară, dumneata călătorești fără bilet...

Apoi, glasul subțire al nepoțelei:

— Nu, nu! Eu nu călătoresc fără bilet. Biletul meu e la unchiul, în celalalt vagon...

— Nu-i adevărat, domnișoară...

Gemete de eroase pătrundeau până la inima mea. Am dat să mă ridic, să alerg la compartimentul vecin și să iau totul asupra mea, așa cum îmi propusesem. Dar, picioarele îmi erau ca țintuite de po-deala vagonului...

— Unchiule, unchiule, — auzii de-odată, și îmi frecai ochii... În fața mea stătea nepoțica, gata de drum, cu geamantanul în mână și cu pălăria pe cap.

— Ai adormit, unchiule... Al dracului de bine ai priveghiat asupra mea... Dar, dă-mi repede carnetul, că am sosit, și trenul nu stă decât două minute...

I-am dat carnetul, repede, cum a voit ea.

— Adio, unchiule. Spune, te rog, mătușii, că o sărut...

Se plecă și îmi sărută mâna, apoi, pieri, ca o nălucă... Trenul se puse în mișcare. Până la București am mai tras un somn și m'am visat pe la secție, cu nepoțica...

* * *

Am întâlnit-o de-atunci, de multe ori. Îmi zicea totdeauna:

— Sărut mâna, unchiule!

Și îmi zâmbia, drăgălaș. Eu însă, nu-i zâmbiam. Treceam pe lângă ea serios, zicând în gândul meu:

— Pe fata asta am scăpat-o odată dela o mare nenorocire... Încă trei fapte bune de acest fel, și pot să mor...

Ah, dar zilele trecute...

S'a oprit în dreptul meu, mi-a prins mâna și mi-a zis, fără să zâmbească:

— Unchiule, dumneata ești supărat pe mine...

— Eu, supărat pe dumneata? Nici-odată! Dar să nu mai fii zăpăcită... Închipește-ți, dacă n'ar fi răușit apucătura noastră...?

Mă întrerupse brusc, râzând, veselă.

— Nu mai osteni, unchiule, te rog... Am mai încercat de trei ori, și, tot-deauna mi-a răușit... Mai am încă trei unchi, tot atât de drăguți, ca și dumneata...

Nu-mi credeam urechilor. Ii strânsei mâna cu putere, privindu-o țintă în ochi.

— Așadar, — îi zisei grav, solemn, — atunci nu din greșală ai luat carnetul prietenei dumitale?

— Nu, unchiule... A fost o simplă... ștrengărie... Știi... eu n'am carnet... E un adevărat deliciu să călătorești cu reducere atunci când n'ai reducere...

— Dar dacă ar fi apărut controlorul?

— Atunci... unchiul ar fi aranșat totul... Eu i-aș fi întors, bine înțeleș mai târziu, toți banii...

— Hm, — făcui eu, îi prinsei și cealaltă mână și îi spusei o strașnică lecție de morală.

— Și-acum, nepoțică, — zisei în sfârșit, — să-mi prom'ți solemn, că n'o să mai faci astfel de ștregării, nici-odată...

Câteva clipe mă privi, fără să vorbească. Apoi, i-se umplură de-odată ochii de lacrimi.

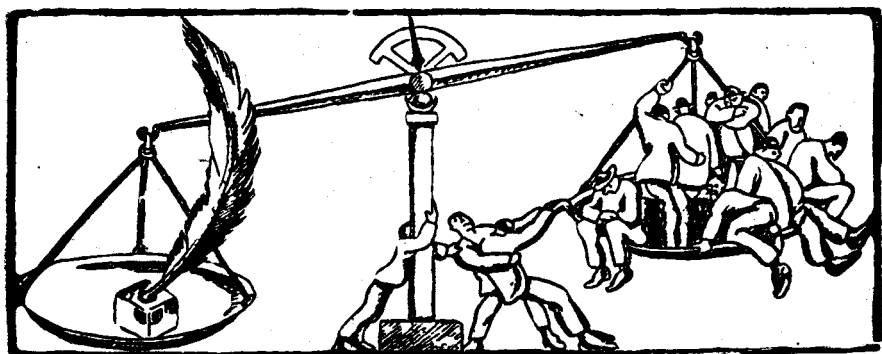
— Eu, unchiule, n'am obiceiul să fac promisiuni. De-astădată însă, îți promit solemn. Dar... să-ți mai spun una.. Eu nu m'am spovedit la dumneata, nici-odată... decât, poate, în tren... Dar, trebuia cu orice preț să-ți vorbesc, de-aceia am inventat povestea cu spovedania... Mă ierți, unchiule...?

I-am răspuns cu o ușoară mișcare din cap și mi-am văzut de drum...

După vre-o două sute de pași, m'am oprit locului, m'am gândit la nepoțica și... m'am trezit zâmbind... Și, cu toate-că nici-odată nu s'a spovedit la mine, i-am dat în gând o deslegare de toate păcatele. Dar fapta cea bună, pe care m'am obișnuit s'o socotesc ca pe-o mândrie a vieții mele, s'a redus dintr'o dată la o simplă ștregărie studentească...

SEPTIMIU POPA

Cartea Neagră

În vremea aceea pe când nu se plinise încă văleatul care a cutremurat Carpații din temelii și a frânt cu năpraznica năvala a oștilor române rugina zăvoarelor de veacuri, — un svon sinistru colinda tăinuit din sat în sat, dela om la om, un svon despre o listă neagră, care purta osânda crucii pentru toți românii din cuprinsul statului unguresc, cari se încumetaseră în cursul vremii să-și manifeste prin fapte deschise ființa lor de români. A fi român în țara ungurească era o crimă în fața cărmuitorilor acestei țări, clădite din veac pe temelii fărădelegilor. Iar cel ce cuteza să dea glas credinței sale românești fără sfială, purta pecetea trădătorului de patrie și era scris cu slove de osândă în catastihelile negre ale stăpânirii.

Când zidurile mucegăite ale monarhiei austro-ungare începură a se clătina în clocotul înfricoșat al războiului mondial, catastihul acestei liste negre a început să sporească din zi în zi, și pe paginile acestei pravile mincinoase și urgisite au pornit să se înșirue tot mai multe nume românești, tot atâtea cruci proaspete în cimitirul suferințelor de veacuri ale neamului românesc.

Cărmuitorii țării n'au înțeles nici în ceasul al unsprezecelea glasul vremii pornite spre desrobirea conștiințelor, ci cu proptelele șubrede ale „Hajdudorogului“, ale „zonei culturale“ și cu amenințarea: „Să iea seamă România cu grădini încărcate de binecuvântare cerească, să nu râvnească la trista glorie a vecinei sale, Serbia“, — căuta să sprijinească clădirea hodorogită, de pe ale cărei strășini picura și în aceste momente de grea cumpănă picurii de otravă ai maghiarizării.

Cu intrarea României în războiu împotriva Austro-Ungariei furia stăpânirii ungurești s'a deslănțuit ca un puholu sălbatic peste românii supuși ei.

Cu biciu de foc, cu baionete și lanțuri în dreapta, cu pravila neagră în stânga, a pornit în largul țării să culeagă mucenici. Și în scuită vreme temnițele din Cluj, Târgu-Murăș, Odorheiu și Seghedin s'au umplut, iar drumul cel mai bătut al românilor a devenit drumul Șopronului. Ca un glas lugubru de cucuvaie colinda într-o vreme toate satele noastre deviza amenințătoare: „Pohod na Șopron“, iar sbirii împănați ai stăpânirii ungurești au săvârșit cele mai odioase bravuri de patriot sm. descrierată în slujba devizei acesteia. O:ânda căzuse în special asupra umililor slujitori ai altarului. Primarii, notarii și pretorii, cu puține excepțiuni, s'au grăbit să dea stăpânirii dovezi palpabile de patriot sm. Iar jandarmii și agenții secreți au pornit dintrodată ca o haită la vânătoare, să săvârșească bravuri patriotice asupra bieților români fără putință de apărare. Era mai ieftină bravura aceasta pentru că le garanta răsplată bogată și siguranța unei scutiri de întoarcere la frontul războiului. Comitetul central din Budapesta, alcătuit la 1914 anume pentru spionarea poporului român din Ungarie, dădu ordin telegrafic: tot ce e suspect să fie deținut. Iar comandamentul militar din Cluj i-a dat imediat întreg concursul, punând la dispoziția jandarmeriei soldații. Chestiunea aceasta îl preocupa cu mai mult interes decât frontul de bătae.

Și din ziua cea dintâi s'a năpustit împănata vigență a jandarmeriei asupra satelor românești dela Brașov și până la Vârșeț. Cele dintâi jertfe au fost proeții. Cu brutalitatea caracteristică jandarmilor unguri, i-au ridicat pe cei mai mulți în miez de noapte, i-au legat în lanțuri, i-au luat între balonete, i-au purtat zeci de kilometri pe drumul de țară din sat în sat, pălmuindu-i și batjocorindu-i, pe alții i-au purtat în ziua mare pe ulțele orașelor ungurești și săsești în huiduilele și sculpările publicului.

Dau aci ca model deținerea noastră a celor din Sebeșul-săsesc.

De cu seară, o seară frumoasă de vară, pecând luna își picura argintul peste liniștea orașului, stând la sfat cu vecinul, măsuram cu privirea chemătoare adâncul orizontului și așteptam cu atenția încordată din clipă în clipă să auzim un bubuit înăbușit de tun dinspre Sibiu, sau să zărim desprinzându-se din largul mohorât al văzduhului un aeroplan, care să ne vestească apropierea fraților doriți. Dar liniștea stăruia povarnică și prevestitoare de furtună.

La miezul nopții, când abia ațipisem în urma agitațiilor zilei, mă trezește brusc un zângănit de arme. În casă intrase un „ștrajameșter“ cu doi jandarmi înarmați până în dinți. Eram uimit de această încălcare nocturnă, câtă vreme îmi știam toate ușile încuiate. M'am dumerit însă îndată. La poartă stau de strajă alți doi împănați cu baionetele pe pușcă, la scările locuinței doi sergenți de poliție, iar alături de el un băiat de lăcătuș cu o urlașă legătură de chei false. Atunci am înțeles.

Strajameșterul, mulțumit de succesul planului infernal, mă declară imediat arestat și mă provoacă să mă îmbrac gătindu-mă „de un drum lung“. Când nevasta voi să-mi dea rufele și hainele necesare pentru drumul lung, împănatul a oprit-o cu vorbe aspre: „Nu-i

trebuie nimic și n'are să-și ia nimic". Și nu mi-a lăsat decât hainele de vară de toate zilele, ba la urmă mi-a scotocit din buzunare briceag, creionul caetul de notițe, și tot. Eram lămurit că „drumul lung” nu poate fi altul, decât drumul vecinicii, glonțul sau spânzurătoarea

Ce mari și minunate sunt lucrurile lui Dumnezeu în împărăția sufletului omenesc. În momentele cele mai grele ale vieții, dă acestui suflet energii neînchipuite. O liniște grozavă mi-a cuprins sufletul în aceste momente, liniștea înspăimântătoare care ca un preludiu cuprinde natura întreagă în preajma furtunei ce clocote înăbușită în adâncime. Îmi făcusem repede seama cu mine. Dacă atâtea sute și mii de mucenici au sângerat pentru înfăptuirea unui ideal visat de veacuri, cu atât mai vărtos acum când înfăptuirea e în prag, reclamă acest ideal jertfă și mai multă de sânge. Iar dacă Dumnezeu mi-a scris ca și eu să dau acest tribut glorios și sfânt, fie voia Domnului.

Acum înțeleg pe deplin, de ce cei mai mari nevinovați ai istoriei au pășit pe treptele eșafodului cu atâta liniște și bărbăție. Mă durea însă grozav soarta familiei mele, a soției bolnăvicioase și a celor trei copilași nevârștnici.

Momentele grozave ale despărțirii de soție și de copilașii cari își dormiau liniștea candidă a vârstei lor nevinovate, nu le doresc nici celui mai mare dușman. Impingându-mă de spate m'au luat între patru baionete, pe când nevasta mea a căzut leșinată în mijlocul curții.

În antișambra căpitanului de poliție străjuită de alți patru jandarmi ne-au adunat pe șase intelectuali, protopopii Sergiu Medean și Ion Simu, medicul dr. Ion Elekeș, avocatul dr. Dumitru Ștefan, negustorul Nicolae Tincu și subscrisul. Primarul orașului și căpitanul poliției erau în plină activitate. Căpitanul a trecut pe lângă noi cu un zâmbet sarcastic pe buze ca pe lângă cei mai mari făcători de rele. Solicitarea unei convorbiri cu căpitanul ne-a fost zadarnică.

Pe o ploaie torențială ne au luat apoi între șase baionete, doi cu doi, și cu trenul de 3 ore noaptea ne-au expediat la Sibiu. În tren întunec, iar noi uzi de ploaie dărdăiam de frig. Mai ales unul dintre însoțitorii noștri, un honved sas ne purta o deosebită atențiune, chemându-ne mereu la ordine, decâteori vreunul îndrăznea să prindă vorbă ca să ne mai spulberăm povara gândurilor negre.

În Sibiu lume multă. Agitație extraordinară. În gară mormane de lăzi, mobile și pachete, tramvaele și trăsurile vărsau neconținut norodul înfrigurat, care se năpustia asupra vagoanelor gata de a transporta înlăuntrul țării pe cei ce-și temeau pielea de invazia oștilor române.

Luau din nou între bainote, ne-au călăuzit neobosiții noștri împănați în pas domol și festiv dealungul orașului, însoțiți de plebea care ne sculpa, ne huiduia și în urlete grozave ne trimitea la spânzurătoare.

La poliția de graniță unde ne-au oprit era o frământare extraordinară. Un furnicar de poliști și detectivi urcau și coborau în goană sălbatică scările, trântiau uși, cărau lăzi și protocoale povarnice, urzindu-și înfrigurarea grabei nervoase cu cele mai triviale și neaoșe

făcea liniștit digestia nocturnă. Protestul indignat al porcului a fost secundat de alți patru tovarăși voluminoși. Am protestat și noi, detectivii ne ziceau să ocupăm vagonul, căci acolo suntem noi buni, cu porcii. Gălăgia atrase pe șeful gării, stăpânul porcilor care ne-a oprit imediat sub motivul convingător: „Sunt mai scumpi porcii mei, decât capetele acestor trădători.” Din grația șefului ne-am instalat în alt vagon tot de cărbuni, toți 16 osândiții. Pe coapsele vagonului doi soldați cu arma plină și patru detectivi. La miezul nopții trenul își scutură oasele de fier amorțite și pleacă.

Inghesuiala ne prinde bine. După sbuciumul sufletesc al unei zile trudite ne cuprinde moleșala și ne birue. Uruitul roatelor și cântă melodia monotonă care ne amorțește simțurile...;

SEBASTIAN STANCA

Politica partidului național *)

— Greșelile săvârșite de dl Iuliu Maniu —

„Trecând în revista istoricul partidului nostru dela 1 Decembrie 1918 și până în zilele noastre, dimpreună cu toți iubitorii de adevăr a trebuit să constatăm o serie de greșeli incontestabile. Ne vom mărgini deocamdată la înșurarea lor, căci le credem atât de evidente, încât n'au nevoie de explicațiuni, pe cari la caz de trebuință ne angajăm a le oferi. Nu ne vom referi la Consiliul dirigent și la gestiunea lui, socotim însă ca o greșală chiar și declarațiunea dlui Iuliu Maniu în ședința Consiliului de miniștri ținută în vara anului 1919 la Sinaia sub președinția Maiestății Sale Regelui, că nici un patriot veritabil, cu atât mai puțin un ardelean nu ar putea vreodată să accepte hotărârile congresului dela Paris privitoare la România, prin care declarație i-s'a fixat partidului național o orientare, pe care câteva luni mai târziu a fost nevoit s'o abandoneze, micșorând astfel vaza și încrederea în seriozitatea și soliditatea partidului nostru“.

„După alegerile din toamna anului 1919, dl Iuliu Maniu și-a schimbat convingerea exprimată față de Maiestatea Sa cu privire la acceptarea celor hotărâte la congresul dela Paris și în loc să indice la guvern pe bărbății de stat general Averescu, Tache Ionescu și Nicolae Iorga, cari de mai înainte combăteau pentru soluțiile date la Paris, a primit ca noul guvern să-l formeze partidul național aliat spre acest scop cu partidul țărănesc al dlui I. Mihalache, cel țărănesc al Basarabiei, cu cel al unirii din Bucovina și cel naționalist democrat al dlui Iorga. A urmat însă imediat ezitarea neîntemeiată și inexplicabilă a dlui Iuliu Maniu de a primi el însuși președinția guvernului ca șef recunoscut de toate partidele coalizate și apoi alcătuirea atât de nefericită a primului guvern parlamentar al României întregite prin dl Al. Vaida, care în scurt timp ne-a făcut de răs în țară; — căderea candidatului guvernului și al partidelor coalițe guvernamentale la președinția Camerei deputaților, fără ca guvernul dlui Vaida

*) Spicuirii din memoriul redactat de dl Vasile Goldiș și înmănat dlui Iuliu Maniu la începutul anului trecut.

să fi tras consecvențele constituționale inevitabile din acest vot deblam, ce a primit dela majoritatea Camerei, prin care noi înși-ne am adus o prea simțită atingere principiului guvernării constituționale și parlamentare și am pricinuit astfel retragerea din guvern a generalului Averescu, cecece a avut repercursiuni amar simțite atât asupra guvernului Vaida, cât mai vârtos asupra constelațiunilor politice cu dl general Averescu; — plecarea în străinătate a președintelui acestui guvern și lăsarea guvernării în mâinile dlui Ștefan Cicio-Pop, care acum era ad-interim ministru-președinte, ministru de Externe, ministru de Justiție și ministru al Ardealului, iar conducerea Parlamentului în mâinile dlui Nicolae Iorga, care s'a opus oricărei ajurnări a ședințelor parlamentare, cu toate că guvernul nostru, cum era și firesc nu avea pregătit nici proiectul de Constituție și nici vr'un alt proiect de lege și astfel ședințele parlamentare în lipsă de muncă serioasă, oferiau priveliștea și tristă și comică a unor sfășieri între partide și puerile hărțueli fără niciun sens între deputați. Astfel, când se întrunește prima Adunare națională Constituantă a României întregite, ieșită pentru prima dată din sufragiul universal, când se constituie primul guvern al noului stat român, când ne aflăm în fața necesității de a da acestui nou stat Constituția sa, când ne vedem în fața problemei mari a reformei agrare și peste tot a fundamentării României-Mari, șeful consacrat al majorității care era dl Iuliu Maniu se dă la o parte, președintele Consiliului de miniștri pleacă în străinătate, iar țara rămâne pe mâna dlui Ștefan Cicio-Pop, o prea tristă priveliște, ale cărei urmări le suferă până azi și țara și mai vârtos partidul național“.

„Amintim la rezezeală lipsa de înțelepciune și tact politic care a făcut pe deoparte imposibilă înțelegerea cu dl general Averescu, când acesta ajunsese la guvern în 1920 cecece a avut ca urmare și prima sciziune regretabilă în partid, pe aceea a dlui O. Goga, fărămișându-se astfel forțele politice ale Ardealului și micșorându-se direct posibilitatea apărării cu efect a intereselor justificate ale acestei provincii și indirect îndrumarea sănătoasă a unificării statului; apoi alianța în opoziție cu partidul liberal pentru înlăturarea guvernului averescan, fără prealabilă asigurare a conlucrării partidul la guvern ce era să urmeze, în urmăeșuarea tratativelor pentru colaborarea cu partidul liberal. Urmează incoerențele, inconsecvențele și enormele greșeli de tactică, săvârșite în opoziție în cursul guvernării liberale dela 1922 până azi: telegrama trimisă Majestății Sale Regelui după alegerile din 1922, amenințarea că nu vom intra în Parlamentul-hoților de urne și apoi am intrat, — hotărârea de a nu-lua parte la desbateri și apoi am luat, — deciziunea de-a convoca congresul partidului în toamna anului 1922 și nu l-am convocat, trâmbișarea apariției unei Cărți negre despre alegeri, care nici până astăzi n'a apărut, neparticiparea la încoronarea dela Alba Iulia și astfel jignirea simțului monarhic și dinastic al poporului nostru și sfidarea solidarității și unității noastre naționale în fața străinătății.“

„Socotim ca mare greșală și procedura conducerii partidului față de Coroană și Dinastie. Când amenințări și necuviințe prin lansarea

Hotărârii de a nu mai cere Regelui audiențe ori abținerea ostentativă dela festivale familiare ale Dinastiei, cum a fost cu prilejul botezului principelui Mihailu, când alergări ridicole după legături lăaturalnice cu anturajul Curții.

Partidul nostru este pe față și din convingere monarhic și dinastic și veleitățile republicane și antidinastice trebuie să fie riguros escluse dintre manifestările partidului. Sub acest raport socotim ca o greșală abținerea partidului dela serbările naționale prezidate de Maiestatea Sa Regele.

Nu vedem nici rostul neîncetatei amenințări cu ceea ce avem de gând se facem pe terenul legislativ, când vom ajunge la putere."

„Toate greșelile conducerii partidului au fost întrecute însă prin formidabilul și rușinosul eșec al fuziunii cu partidul țărănesc. Suntem absolut convingși, că vina acestui eșec este a conducerii partidului nostru. Orice sofisterie asupra acestei afaceri nu va putea desființa însuși faptul; conducătorii partidului n'au știut să realizeze fuziunea partidului național cu cel țărănesc și ne-au făcut partidul de răs și de ocară.

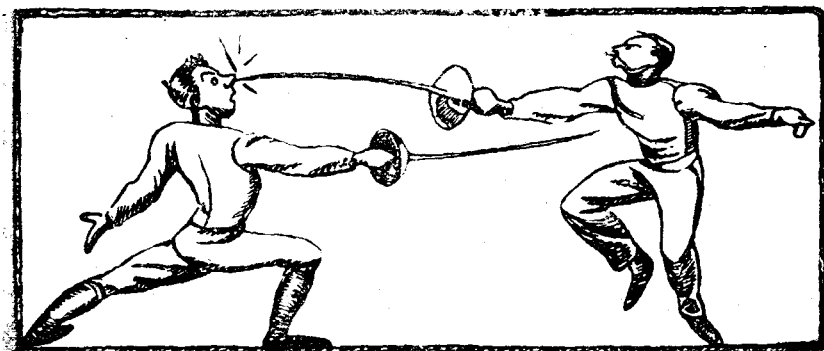
În cât privește persoana dlui Vasile Goldiș munca lui de 35 ani în cadrele partidului național și în viața publică românească din Ardeal îl scutește de necesitatea oricărei justificări a acțiunilor sale sub raportul cinstei și al patriotismului. Dl Vasile Goldiș n'avut niciodată ambiții de ordin meschin personal. Dimpotrivă, crezând că aduce servicii partidului și solidarității lui, adeseori a suferit în tăcere și cu resemnare jigniri personale nemeritate. A ajuns însă a se convinge, că tăcerea mai departe este în detrimentul cauzei, și cu toată fireasca repulsiune ce trebuie să o simtă în fața necesității de a vorbi despre sine însuși, fiindcă se face încercarea de a înfățișa mișcarea recentă din sânul partidului ca produsă prin ambiția sa de ordin personal, se vede silit a arăta, că convingerile sale referitoare la greșelile conducerii noastre politice, pe cari le-a găsit și la alți membrii marcanți ai partidului, nu sunt reflexul vreunei revolte ori supărări personale, ci rezultatul analizei obiective a situațiunii în oglinda trecutului de 6 ani a funcționării partidului în noul nostru stat românesc. Năzuința sa și a celor de un gând cu dânsul nu este de a crea pentru sine ori pentru alți membri ai partidului situații de favoare în cadrele partidului, ci posibilitatea de a se îndruma partidul spre muncă rodnică și constructivă în viața statului nostru, de a-l feri în viitor de situații false, de aparențe păgubitoare, de a-i asigura conducere unitară desființându-se posibilitatea influențării lăaturalnice și clișee și utilizând forțele reale ale partidului la muncă, dând fiecăruia locul și cercul de activitate ce i-se cuvine. Dl V. Goldiș se crede în drept a respinge acuzațiunea de a acționa din motiv de supărări de ordin personal."

„Evidențiată nemulțumirea d-lui V. Goldiș, ea avut darul să dea glas aceluiași nemulțumiri în păturile largi ale partidului. Exponenți ai acestora, subsemnații și-au luat sarcina să încerce o refacere de mai

bine și o orientare mai norocoasă a partidului național. Ei nu urmăresc slăbirea partidului național, ci întărirea lui. Ei au vrea să renunțe la încrederea lor în capacitatea personală a d-lui Maniu, ci bănuiesc că greșelile trecutului sunt a se atribui anturajului ocult de care d-luliu Maniu nu s'a știut lipsi. Pentru aceea scopul, nostru este eliberarea d-lui I. Maniu de sub influințele acestui anturaj, organizarea din nou a partidului și orientarea lui astfel, ca unindu-se și cu alte forțe politice, să devină instrument politic hotărâtor în istoria țării și independent de voința unor factori, cari se socotesc îndreptățiți a rămânea între toate împrejurările arbitrii ai situațiunii de ori când.

Suntem acuzați, ni-se spune, că încercarea noastră atinge solidaritatea partidului în preajma venirii sale la guvern și întârzie astfel soluția crizei de care suferă țara. Noi credem însă contrarul și suntem convinși, că năzuințele noastre de îndreptare niciodată n'ar fi fost mai justificate, decât tocmai acum, când fără îndoială, situația generală politică a țării cere un nou guvern, fiindcă am socotit ca o nenorocire și pentru partid și pentru țară, dacă partidul național ar lua guvernul în organizația sa de azi și ar fi astfel expus la repețirea greșelilor primei sale guvernări. Tot astfel am socoti ca o nenorocire, dacă partidul nostru s'ar încumeta să guverneze și se legifereze având în opoziție în afară de partidul liberal și celelalte partide de opoziția de acum. Nici-o jertfă-nu este prea mare pentru adunarea la un loc a tuturor forțelor politice antiliberales din Țara-Românească și formarea astfel a puternicului partid cu adevărat național și democrat, care să deschidă națiunii române calea spre fericire, glorie și mărire. Insuși partidul liberal, dacă păstrează un drum de patriotism în sufletul său, trebuie să dorească formarea acestui nou și mare partid.

Acesta este gândul nostru și scopul năzuințelor noastre, și în serviciul acestui scop dorim a ne angaja“.

GAZETA RIMATA

Săptămâna patimilor

Crizând că partidul național va veni la guvern, d. C. Argetoianu l'a silit pe d. N. Iorga să renunțe la demnitatea de pr.m ministru în favoarea dlui Iuliu Maniu

Ztarele

*Era 'ntr'o seară, la Văleni,
Bătea un vânt dinspre poeni,
Cu adieri de primăvară
De-alungul drumului de țară.*

*Numa'n papuci și în halat
Apostolul, t'gândurat,
Stătea pe-un maldăr de hârtie
Și compunea o tragedie.*

*Iscoditor, într'un târziu,
Venì și vameșul Maniu
Cu zâmbet dulce, față blândă,
Cu gând ascuns, voind să-l vândă.*

*Apoi, c'un gest exagerat
Argetoianu l'a pupat
Cu grije ascunzându-și ciuda, —
Așa precum făcu și Iuda...*

*Dușmanii, aprigi și haini,
I-au pus pe frunte mărăcini,
Și duse crucea în spinare
Pe o Golgotă de pertractare.*

*Și după ce l-au chinuit,
Intre tâlhari l au răstignit
Si suferea cumplit, sărmanu,
Intre Maniu și-Argetoianu.*

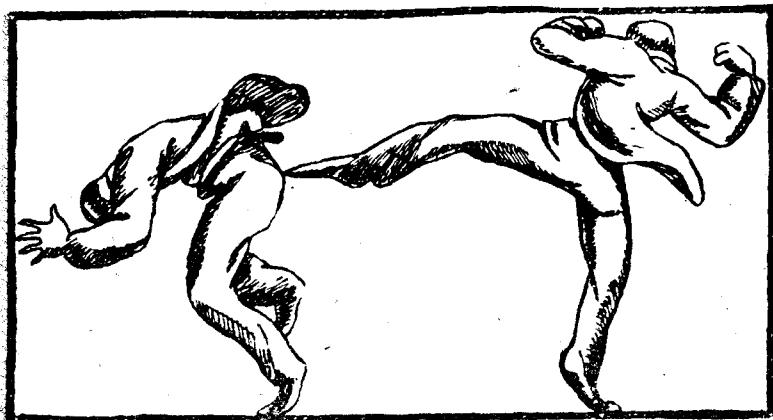
*In barba lui, în adevăr,
Nu i-au lăsat un fir de păr,
Cu vorbe rele îl huliră
Și din șeție-l maziliră.*

*Batjocorirea l-a durut,
Și'n fața ei rămase mut,
Văzând cum în spre cer se suie
Bietul partid, bătut în cuie...*

.....
*Și-acum veți rămâne uimiți,
Povestea nu e cum o știți,
Nepedepsit fû fratricidul,
Și n'a mai înviat partidul!*

APOSTOLUL NICU
— mucenic și autor dramatic —

INSEMNĂRI

Trădare? — Trei dintre cei mai de seamă fruntași ai partidului național din Ardeal au primit să intre în guvernul prezidat de d. general Averescu. D. Iuliu Maniu, în prada unei evidente supărări, vrea să creadă că se găsește în fața unui act de trădare. Deunăzi, fostul președinte al Consiliului dirigent și-a strâns la București puținii partizani cari i-au mai rămas, și cu un glas de melodramă învechită — o coardă vocală nouă a perfidului pertractor — s'a plâns că a fost lovit prin surprindere, și pe la spate.

Pentru lămurirea opiniei noastre publice, prea des indusă în eroare de rătălmăciri interesate, suntem datori să amintim oarecari fapte și să rectificăm câteva neadevăruri.

Curentul din partidul național împotriva politicii dlui Iuliu Maniu nu datează de câteva zile. Cititorii *Tării Noastre* n'au uitat cu desăvârșire, desigur, cunoscutul memoriu de acum un an și mai bine, prin care o seamă de tovarăși politici întâmplători ai dlui Iuliu Maniu atrăgeau atenția acestuia din urmă asupra nenumăratelor

greșeli săvârșite și cereau o nouă orientare a partidului. Printre cei cari au iscălit acel memoriu, ba chiar în fruntea lor, se găseau d-nii Vasile Goldiș, Ion Lupaș și Ion I. Lapedatu, noui miniștri în guvernul prezidat de d. general Averescu.

Avertismentul dat atunci jumătății de șef al partidului național n'a avut însă nicio urmare. El n'a fost luat în seamă. Nu numai că dl. Iuliu Maniu n'a recunoscut erorile sale de atitudine, nu numai că n'a căutat să-și croiască un drum pe cărămizii realităților, dar nici nu s'a învrednicit să se justifice. N'a dat niciun răspuns, pretextând — ridicolă fățarnicie — că autorul document nu-i fusese predat de cel însărcinat cu înmânarea lui.

Semnatarii memoriului, constatând cu durere că observațiile lor au fost ignorate și văzând că nehotărâțul pertractor persistă în dezorientarea sa inițială, — care l'a aruncat definitiv într-o neagra și sterilă opoziție, — n'au făcut altceva decât să tragă ultima consecință a convingerilor lor, din vreme exprimate, că partidul național din Ardeal e condus de o mână ne-

pricepută de-adreptul spre prăpastie. Ei au fost, deci, consecvent cu ei înșiși, dupăcum dl Iuliu Maniu refuzând să învețe ceva dintr'un lung șir de nenorociri, a rămas consecvent cu propria-i neputință.

Nimeni n'are de ce să protesteze. Nici nevolnicul conducător care n'a vrut să asculte de sfaturile acordate spre binele lui, nici puținii amici rămași în jurul său, cari tot nu s'au dumirit încă... Cu atât mai puțin sunt justificate, însă, insultele grosolane și văicărerile de prisos.

Sfârșitul era inevitabil. Noi, cel puțin, l'am prevăzut...

Răfuleli postume. — Acum, după ce s'a dovedit definitiv, că acordul de guvernare național-țărănesc, moșit vreme de atâtea luni de-arândul, nu s'a putut face nici măcar în ultimul moment, au început încredințările reciproce.

Trebuie să recunoaștem, în această privință, că dreptatea e, întreagă, de partea partidului țărănesc, care, după cum se anunță, pregătește o „Carte neagră“ a pertractărilor, întunecată colecție de documente, având de scop să arate reaua credință a partidului național. E un volum pe care-l așteptăm cu nerăbdare și-l vom spicu cu plăcere. Până atunci, ni se servesc unele amănunte picante, cu privire la târguelile din ajunul schimbării de regim. Le socotim perfect autentice, din două motive. Mai întâi, pentru că au apărut în *Aurora*, care e gazeta dlui dr. N. Lupu, și apoi fiindcă n'au fost desmințite.

Iată, prin urmare, cum s'au petrecut lucrurile, după propria afirmare a partidului țărănesc. •

În vederea realizării acestui guvern de colaborare, partidul țărănesc a făcut toate concesiile partidului națio-

nal și a admis toate propunerile acestui partid. Partidul țărănesc a mers așa de departe în sacrificiile sale, în cât a cedat și ministerul de Interne, pe care partidul național îl revendica cu stăruință. Partidul țărănesc înțelegea să facă aceste concesiile pentru a împiedeca prelungirea guvernării liberale sub etichetă averescană.

Fiind în perfect acord în vederea guvernării, partidul țărănesc a propus partidului național, ca — atât d. N. Iorga, cât și d. Ion Mihalache — să prezinte Suveranului o *singură listă, una și aceeași*, care să fie lista guvernului de colaborare țărănist-națională.

Cu toate acestea, partidul național a făcut o propunere bizară, în orice caz neuzitată. Partidul național a admis toate propunerile partidului țărănesc, dar a cerut să propună Suveranului două liste: una de partid și alta de colaborare. Partidul țărănesc perzistând în ideea de-a se renunța *complect* la lista de partid și de-a se propune *numai* lista de colaborare; — partidul național, pe de altă parte ținând cu hotărâre să prezinte *întâiu* lista de partid și apoi lista de colaborare; — ambele partide au căzut la o soluție tranzacțională propusă de partidul țărănesc: să se depună numai lista de partid, la care partidul național nu vrea în nici un chip să renunțe, să nu se depună și lista de colaborare, deoarece depunerea ambelor liste era, în concepția partidului țărănesc, un procedeu neuzitat, ci — în chip verbal — să se recomande Suveranului un guvern de colaborare, cu declarația precisă că acest guvern se poate constitui într'o oră.

Aceasta e versiunea partidului țărănesc. O așteptăm acum, și pe aceea a numitului partid național. Răfulelele postume sunt totdeauna concludente.

O precizare. — Intr'un comunicat recent al așa numitului partid național, sârmana rămășiță care stăruiește în a uzurpa această titulatură, se afirmă că dl Vasile Goldiș, ministrul Cultelor în guvernul partidului poporului, ar fi primit să figureze, înainte de rezolvarea crizei, atât pe lista ministerială prezentată Regelui de dl Iuliu Maniu cât și pe aceea prezentată de dl general Averescu.

Pentru a pune la punct această grațuită învinuire, dl Vasile Goldiș a făcut ziarelor din București o scurtă declarație, din care extragem următorul pasagiu:

— „Cu o zi înainte de constituirea guvernului Averescu, i-am spus d-lui Maniu că, dacă se încheie acordul cu țărăniștii, și pentru guvern și pentru opoziție, acord perfect — de preferat ar fi o fuziune — noi vom fi alături de el și la guvern și în opoziție. În caz contrar, ne rezervăm întreaga libertate de acțiune.

Am spus acest lucru clar și categoric, fără posibilitate de greșită interpretare.

În loc de aceasta, am văzut pe șeful partidului național propunând regelui două liste ministeriale, și cât de perfect era acordul se vede limpede din ceea ce se întâmplă acum în rândurile opoziției unite.

Acuzarea ce ni se aduce dar, este gratuită și lipsită de seriozitate.“

În urma acestor deslușiri, pe cari n'avam niciun cuvânt a le pune la îndoială, lucrurile apar ca totul într'o altă lumină. Rolurile sunt răsturnate. Nu dl Vasile Goldiș e acela care și-a călcat vreun angajament, ci dl Iuliu Maniu a abuzat de numele fostului său tovarăș de luptă, înscriindu-l pe o listă pe care acesta nu primise să figureze.

Nu e pentru întâia oară când dl Iuliu Maniu uzează de asemenea stra-

tageme. Ele nu i-au reușit niciodată, pentru că — orice s'ar spune — politica unei țări nu se îndrumă cu ajutorul chifbușurilor advocătești. Acestea nu rodesc nimic dincolo de sala de ședințe a unei judecătorii de ocol...

O tovarășie desfăcută. — În mijlocul unei mari însuflețiri, dedesubtul căreia clocoteau ultimile acorduri ale dezarmării, partidul țărănesc a hotărât, zilele trecute, să rupă orice contact politic cu presupusul partid național, respingând orice soi de colaborare în alegerile generale cu partizanii, câți au mai rămas, ai dlui Iuliu Maniu.

Nu ne mai simțim datori să explicăm cititorilor noștri motivele unei asemenea hotărâri. E epilogul firesc al prelungitelor pertractări: un capitol, credem acum, definitiv încheiat. O tovarășie vremelnică, la temelie căreia nu s'a îngropat niciun dram de sinceritate, și în clădirea căreia a lipit cimentul unor potriviri de credință, s'a desfăcut astfel, ca o urmare logică, a fătărniceii, a neîncrederei și a amăgirei reciproce. Partidul țărănesc a rămas, din această conviețuire fără rod, cu un gust sălcu în cerul gurii, cu un desgust în inimă și cu o dorință nestăpănită de libertate. Verigile interminabile ale pertractării au fost mai grele decât lanțul oricărei robii.

Dar partii ul țărănesc nu s'a oprit aci. Rupând orice contact cu faimosul conit de o sută, în care nu se știe dacă au mai rămas douăzeci, și pregătindu-se să lupte cu propriile sale puteri, partidul țărănesc anunță că va începe să se organizeze în Ardeal, războindu-se aci, de azi înainte, și cu aceia cari i-au fost, până mai ieri, aliați.

Această operă de propagandă politică, împotriva căreia, se înțelege, vom fi și noi, se îndeplinește cu oarecare întârziere. Partidul țărănesc, vreme de patru ani cât s'a târguit cu ambasa-

dorii dlui Iuliu Maniu, și cu d. Iuliu Maniu însuși, s'au oprit totdeauna înaintea fostei granițe dela Predeal, într-o atitudine de respect și de neutralitate. Aci era sanctuarul politic al răposatului Consiliu dirigent, un mormânt pe care mai creșteau încă florile speranței și nimeni n'avea dreptul să se atingă de el. De data aceasta, consemnul a fost desființat Partidul țărănesc vrea să câștige aderenți până și la Bădăcini. Il înțelegem.

Pe noi, această descălecătoare nu ne uimește nici nu ne îngrijorează. Prevedeam de mult, că nimeni nu va putea împiedeca răspândirea pe toată întinderea țării a diferitelor curente de opinie de după războiu. Acesta a și fost punctul de despărțire dintre noi și așa numitul partid național. D. Iuliu Maniu și amicii săi credeau că e cu putință, ca Ardealul să rămână un corp separat, în his ermetic, complet izolat de frământarea celorlalte provincii, o cetățuie bine păzită de orice influență din afară, pe ale cărei metereze regionalismul să reziste până la ultima lui veleitate de existență autonomă. O asemenea stare de lucruri ar fi însemnat o aberație. Grupările provinciale erau destinate să se contopească, la lumina acelorăș năzuințe colective, în partide un tate, îmbrățișând noile hotare ale României întregite în toată întinderea lor.

Partidul țărănesc se supune astăzi aceleiași necesități organice ale vieții publice în patria noastră mărită. Abia acum, cămașa dlui Ion Mihalache va trece dincoace de Predeal. Faptul trebuia să se petreacă mai demult. Prin urmare, îl socotim foarte normal. El va contribui, ce-i drept, la lichidarea definitivă a falșului partid național din Ardeal, dar, după credința noastră de atâtea ori exprimată, un asemenea sfârșit nu va fi o nenorocire pentru nimeni. Dimpotrivă.

Principiului unității în politica românească triumfă pe toată linia. E o țintă spre care ne-am îndreptat dela început.

La telefon — Unul dintre cei mai laborioși membri ai fostului Consiliu dirigent, d. Romulus Boilă, de câteva zile e mereu cu urechea și cu gura la telefon. Primind zilnic știri despre consolidarea partidului național de sub conducerea ilustrului său unchiu, chiamă mereu *ad audiendum verbum* pe toți aceia, cari nu prea vreau să rămână în cadrele acestei consolidări. În Vinerea Mare, cel de al douăzeci și treilea chemat a fost un fruntaș despre care, nici d. Boilă „n'ar fi crezut vre odată așa ceva.“ L-a făcut atent că se supără d. Vaida, ca să nu mai vorbim de supărarea unchiului. Nu știm ce răspuns a primit. Spun însă gurile rele, că de-atunci d. Boilă e, și el, foarte supărat..

Destrămare. — De repețite ori, în criticile ce am făcut conducerii partidului național am afirmat, că nu suntem singuri în părerile noastre. În chiar sânul partidului național s'au găsit multe glasuri, cari numai dintr'un sentiment rău înțeles al disciplinei de partid n'au trecut la fapte. Ei sperau, că lucrurile se vor schimba în spre bine, o speranță despre care noi de repețite-ori am afirmat că e deșartă. Conducerea partidului național suferia de o boală incurabilă.

Evenimentele ultimelor zile ne-au dat deplină dreptate. Cei nemulțumiți cu interminabilul sistem al „pertractărilor“ au ajuns însăfârșit la convingerea, că acestor stări de lucruri trebuie să li se pună, fără amânare, capăt. Un partid politic serios nu poate să mai urmeze metoda politică a prafului aruncat în ochi.

În primele zile ale constituirii guvernului, clica dlui Iuliu Maniu credea că e vorbă numai câteva simple „defecțiuni.“ Zilele următoare au răsturnat apoi și acest ultim refugiu al speranțelor lui Iuliu Maniu și consorții. Ardealul s'a trezit la realitatea, pe care dumnealor nici acum n'o văd în ceasul al unsprezecelea.

„Cosinzeana“. — Revista literară clujană de subț conducerea dlui Sebastian Bornemisa se afirmă pe zi ce trece ca o publicație vioaie, interesantă și cu grije redactată. Dela o săptămână la alta se semnalează noi colaboratori și se vădesc noi îmbunătățiri în calitatea materialului literar. Ultimul număr, apărut în preajma sărbătorilor Paștilor aduce, între altele un articol inimos al dlui I. Agârbiceanu despre literatura religioasă, pe care ar trebui s'o punem în mâna tineretului nostru, și o duioasă schiță, datorită dlui Șeptimiu Popa. Dl I. Breazu își continuă studiul său atent și binevoitor asupra operei poetice a dlui Lucian Blaga. Date foarte binevenite publică dl D. Boitoș, despre rostul literar al lui Ion Slavici la „Tribuna“ veche din Sibiu. Rămânem din poezia dlui Teofil Bugnariu câteva versuri pline de avânt:

*Să cânte toate clopotele lumii
Vestind în larguri bucuria vieții
Și omenescul înviat din moarte!
Să cânte toate clopotele lumii
Și sufletul — tămădie, — să mi-l poarte
Imprăștiat pe bucuria humii...*

... *Să cânte toate glasurile vieții,
Să cânte toate clopotele lumii!...*

Cronica mărunță și dările de seamă înfățișează o bogată rubrică informativă, ținută cu mult nerv și cu un real bun simț.

BIBLIOGRAFIE. — În biblioteca „Sămănătorul“ din Arad au apărut următoarele volume:

Sandu Teleajen și Adr. Pascu. Craiul vânt, poem dramatic în 3 acte. (Nr. 123—124.)

E. Lovinescu: Figuri ardeleni (125—127.)

Savin Constant: Autentice, schițe veșele (128—129.)

Ion Dongorozi: Signor Bertheloty, schițe (130—131.)

Lucian Blaga: Fețele unui veac (134—135.)

Al. Iacobescu: Icoane și Privești (136—137.)

N. Ghiulea: Ocrotirea clasei de mijloc, chestiunea meseriașilor (138.)

Gh. Maior: Mănăstirea Argeșului, piesă în 5 acte.

— A apărut revista craioveană *Năzuința românească* Nr. 3 pe Martie cu articole în proză și versuri semnate de dnl Șt. Zeletin, N. I. Herescu, I. Dongorozi, T. Păunescu-Ulmu, Ada Umbră, N. Plopsor, Șt. Bălcești, I. Pilat și alții. La sfârșit, o bogată cronică literară.

— *Sburătorul* de sub direcția dlui Eugen Lovinescu, nr. 2, cu un articol iscălit de directorul revistei intitulat „Poporanismul anacronic,“ în care se constată, că odată cu creația unei burghezii și a unei intelectualități române, disociația literaturii culte de literatura populară e pe cale de-a deveni un postulat. Poporanismul, așadar, reprezintă o concepție anacronică față de spiritul literaturii contemporane. În restul revistei articolele iscălite de Camil Baltazar, Hortensia Papadat-Bengescu, Ticu Archip și alții.

— *Răzeșul*, revistă de cultură generală, apare lunar la Bârlad sub direcția dlui Virgil Caraiivan. Numărul de pe Aprilie al acestei reviste aduce între altele „Două rapoarte din activitatea lui Mihail Eminescu,“ ca revizor școlar al județului Vaslui.